

Geir Winje

God jul?

I denne tiden kan det være vanskelig tilhøre en gruppe som *ikke* feirer jul.

Det nærmer seg jul. Vi kjøper julegaver og planlegger hva vi skal spise, og på alle institusjoner - det være seg barnehager, skoler eller eldreboliger - er det førjulsstemning med gløgg og juletrær. I denne tiden kan det være vanskelig tilhøre en gruppe som *ikke* feirer jul.

Jula er jo en kristen høytid, og feires fortrinnsvis av mennesker som kobler den på Jesu fødsel. Og for de kristne er jo Jesus Gud. Alle dem som ikke tror det, men som likevel vil feire jul, kan koble jula på nissen, på humanistiske verdier eller finne andre referansepunkter.

Den kristne kirken begynte ikke å feire jul før på 300-tallet, da den romerske Keiser Konstantin valgte å feire Jesu fødsel på dagen for den romerske solfesten. Da kristendommen etter hvert ble stedegen i Norge, ble elementer fra midtvinterblotet videreført i julefeiringen.

Jehovas vitner er en av de eldste og største livssynsminoritetene i Norge. Med sine rundt 15.000 medlemmer har de gjort seg gjeldende siden 1890-årene. De har alltid markert avstand til fødselsdagsfeiringer, inkludert jula. Hvorfor? Fordi Jehovas vitner tar Bibelen svært bokstavelig, og fødselsdager i Bibelen er assosiert med hedenskap. To sentrale eksempler er Faraos fødselsdag i 1. Mosebok, kapittel 40 og Kong Herodes' fødselsdag i Matteus, kapittel 14. Disse feiringene er brutale og nyttes som anledninger til mord.

Nå skal det sies at de kristne i liten grad har fulgt Bibelen bokstavelig gjennom århundrene. Kirkemøter, statsledere, paver, reformatorer og andre har tolket og tilpasset det hele. Men for Jehovas vitner er poenget å vende tilbake til eller gjenoppdage den kristendomsformen som synes nedfelt i Bibelen.

Det vil de gjøre uten å ta inn over seg innspillene fra Konstantin og andre. Om dette er mulig eller ikke, er én sak. Om det er hensiktsmessig, er en annen sak. Rent sosiopsykologisk har nok distanseringen fra julefeiring for Jehovas vitner også hatt en symbolsk verdi i bestrebelsene på å markere en alternativ kristen identitet. Innenfor islam er det også ulike synspunkter på dette med fødselsdagsfeiring. *Mawlid*, Muhammads fødselsdag, feires av mange muslimer - også i Norge - den 12. dagen i måneden *rabia al-awwal* (falt i år i april). Helgeners fødselsdager feires også. For andre muslimer oppleves slike feiringer som feil. De holder seg til de store høytidene som er forankret i tidlig muslimsk tradisjon: *id al-adha* (offerfesten) og *id al-fitr* (festen etter fasten i måneden *ramadan*). Av disse minner nok *id al-fitr* mest om de kristnes jul: Barna får gaver, familien møtes til festmåltid og så videre. Både fasten og festen etter fasten markeres for øvrig til minne om at Koranen ble åpenbart for Muhammad. Mens kristendommen lærer at Jesus er Guds Ord som ble inkarnert ved Jesu fødsel, lærer islam at Koranen er Guds Ord som ble gitt til menneskene på "skjebnenatten" (den 27. *ramadan*).

I de andre store religionene feires også fødselsdager. Buddhas fødselsdag, *vesak*, feires tradisjonelt på fullmånedagen i den fjerde måneden i den buddhistiske kalenderen. Den faller alltid på våren, siden denne månekalenderen -- i motsetning til den muslimske - opererer med skuddmåneder. I mahayanabuddhismen, som blant annet dominerer i Vietnam, feires også fødselsdagene til andre *buddhaer* og *bodhisattvaer*. En *buddha* er en som har våknet opp og sett alle sammenhengene i tilværelsen. Det har også en *bodhisattva* gjort, men *bodhisattvaen* har valgt å la seg gjenføde, for på den måten å kunne hjelpe dem som strever i den materielle verden. Den viktigste *bodhisattvaen* er nok Kuan Yin (kinesisk - vietnamesisk: Quan Am). Hun feires blant annet den 19. dagen i den andre måneden, til minne om da hun ifølge ble født som prinsesse Miao Chan i Kina.

I sikhismen feires også *vesak*, men her til minne om da Guru Gobindh singh grunnla *khalsaen*, fellesskapet av innvidde. Fødselsdagene til de ti guruene som utformet denne religionen på 15 - 1600-tallet feires også. I tillegg feirer både sikher og hinduer lysfesten *divali*, som har mange fellestrekk med jula, på høsten.

Hinduene feirer også fødselsdagene til en mengde guder. De ses gjerne som aspekter ved den ene Gud, men det forhindrer ikke at de dyrkes nærmest som kongelige personer. Blant de viktigste fødselsdagene er - i hvert fall hvis de skal markeres i norske skoler og barnehager - Ramas (i mars/april), Krishnas (på sommeren) og Ganeshas (tidlig på høsten). Disse tre gudene er populære blant de fleste norske hinduer, men vi bør kanskje føye til at det største tamilske hindutemplet i Norge (på Ammerud) er viet Murugan, Shivas sønn. Her feires gudene blant annet i en stor sommerfest hvert år.

I alle disse religionene feires fødselsdagene til guder og religionsstiftere på en barnevennlig måte. Det spises god mat og gjøres ritualer i samvær med venner og familie. I buddhismen har *vesak* også karakter av en "dyrenes dag", siden det fortelles at alle naturens vesener kom og ga Buddha ære - både da han ble født og da han døde. I et flerkulturelt samfunn som Norge er i ferd med å bli, kan fødselsdager og andre høytider i religionene tas i bruk som gode anledninger til å forstå hverandre - både de som feirer og de som ikke feirer.